

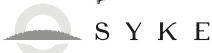

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄ

www.sll.fi/luonnonkukat • facebook.com/luonnonkukkiensaiva • [Twitter: #luonnonkukat](https://twitter.com/luonnonkukat)

Suomen Luonnonsuojeluliitto

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

LUOMUS
LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN JÄRJESTÄJÄT: SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY; SUOMEN BIOLOGIAN SEURA VANAMO RY; SOCIETAS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA; METSÄHALLITUS, LUONTOPALVELUT; LUONNONTIETEELLISEN KESKUSMUSEON KASVITIETEEN YKSIKKÖ; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; BIOLOGIAN JA MAANTIETEEN OPETTAJIEN LIITTO BMOL RY.

TOIMITUS: SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO • KUVAT: JARI KOSTET
• LAY-OUT: METSÄHALLITUS, LUONTOPALVELUT 2021

Keltakurjenmieikka (*Iris pseudacorus* L.)

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN TEEMALAJI 2021

Keltakurjenmiekka on yksi komeimmista kukkakasveistamme. Kurjenmiekkakasvusto luo arvokkaan tunnelman varjoisassa tervaleppäkorvessa tai ikimetsän halki hiljaa soljuvan pienehkön joen partaalla. Tulvavesi suosii kurjenmiekkää kilpailussa, sillä se kestää pitkiäkin hapettomia tai kuivia jaksoja, myös kohtalaista happamuutta.

Miekkamaiset lehdet kohoavat yli metrin korkeuteen ja niiden yläpuolelle nousevat suuret keltaiset kukat, joiden halkaisija voi olla toistakymmentä senttiä. Kehälehtiä on kuusi, kahtena kiehkurana. Alas kaartuvia ulkokehälehtiä on kolme, samoin sisäkehälehtiä, mutta ne ovat ulkokehälehtiä pienempiä, kapeita ja pystyjä. Keltakurjenmiekka kasvaa 60–130 cm korkeaksi. Kukinta on kesä–heinäkuussa ja kasvia pölyttävät kimalaiset.

Kookkaat, 4–5 cm pitkät kotahedelmät kypsyvät loppukesällä. Kotaa kohden syntyy keskimäärin 120 siementä. Ne ovat hohkaisia, ilmaa sisältäviä, siksi ne kelluvat jopa yli puoli vuotta ja leviävät virtausten mukana laajalle. Kasvi leviää myös juurakon kappaleista. Tästä syystä keltakurjenmiekan alkuperäisesiintymiä on vaikea erottaa tulokkaista, sillä kurjenmiekkää kasvatetaan koristekasvina etenkin vesien tuntumassa.

Keltakurjenmiekan on todettu karsastavan alle –10 asteen lämpötiloja. Tyypillisiä kasvupaikkoja ovat erilaiset järvien, hiljaa virtaavien jokien ja purojen saviset ja liejuiset rannat, etelässä myös tervaleppäkorvet. Kurjenmiekka suosii typekkäitä maita, ja siksi tervaleppä, jonka juuristossa elää tyypeä sitovia bakteereja, on sille oiva seuralainen. Rehevien kasvupaikkojen lajina keltakurjenmiekka on todennäköisesti hyötynyt ihmisestä enemmän kuin kärsinyt.

Keltakurjenmiekka on sukunsa ainoa alkuperäinen laji Suomessa. Se on melko yleinen Etelä-Suomessa, mutta harvinainen Keski-Suomessa ja pohjoisimmat kasvupaikat ovat Perä-Pohjanmaalla; Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa kasvi on luonnonsuojelulaille rauhoitettu. Myös sisämaassa ja etenkin Järvi-Suomen karujen vesistöjen varsilla kurjenmiekka on hyvin harvinainen. On ilmeistä, että monet esiintymistä ovat syntyneet puutarhakarkulaisista, sillä keltakurjenmiekka on suosittu koristekasvi esimerkiksi mökkirannoilla. Viljelyssä on koko joukko muitakin lajeja.

Kurjenmiekat ovat pohjoisen pallonpuoliskon kasveja; lajeja on ainakin 250. Keltakurjenmiekka on niistä laaja-alaisimpia, sitä kasvaa koko Euroopassa maanosan pohjoisimpia osia lukuun ottamatta ja Välimeren etelärannikolta Turkkiin ja Kaukasukselle. Muualla maailmassa, kuten Etelä-Afrikassa, Pohjois-Amerikassa ja Uudessa-Seelannissa, se on puutarhoista karannut invasiivinen kaunotar. Haittakasvina se on hankalasti hävitettävissä: siemeniä uinuu maaperässä ja paksu suikertava juurakko on laaja. Niiden turvin voi suotuisille paikoille kehittyä laajojakin kasvustoja. Kasvissa on myrkyllisiä glykosideja, joten karja jättää keltakurjenmiekan rauhaan.

Keltakurjenmiekka on Kymenlaakson maakuntakukka.

Kurjenmiekan kukka on vaakunaliiljan esikuva. Se esiintyy Ranskan kuningashuoneen ja ristiretkeläisten vaakunoissa sekä kansainvälisen partioliikkeen tunnuksessa.

